

Rewitalizacja w gminach wiejskich w świetle Wytycznych MR na lata 2014-2020

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Definicje i pojęcia: REWITALIZACJA

„Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.”

USTAWA O REWITALIZACJI

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Definicje i pojęcia: STAN KRYZYSOWY

to „**stan spowodowany KONCENTRACJĄ NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH** (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), **współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:**

- a. **gospodarczej** (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. **środowiskowej** (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, (...) niskiej jakości terenów publicznych),
- c. **przestrzenno-funkcjonalnej** (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, (...)),
- d. **technicznej** (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, (...))”

Definicje i pojęcia: OBSZAR REWITALIZACJI

„OBSZAR REWITALIZACJI – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz **nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. (...)**”

Niezamieszkałe tereny przemysłowe (i inne „po-”) mogą być włączone tylko jeśli realizują cele społeczne rewitalizacji.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji (OR) w gminie wiejskiej WL

- Wytyczne → Diagnoza zjawisk społecznych, ekonomicznych (..) i przestrzennych jako podstawa decyzji o wyznaczeniu OR
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych jako podstawa diagnozy społecznej i główne kryterium
- Sołectwo jako „jednostka” analizy zjawisk kryzysowych

Obszar rewitalizacji ustala się, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów. (zob.: Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego)

Z Wytycznych i ustawy wynika, że:

1. Rewitalizacja jest **przedsięwzięciem zintegrowanym** i partnerskim, przy czym głównymi partnerami są mieszkańcy i użytkownicy obszaru rewitalizacji (poprzez partycypację)
2. Aspektem wiodącym w rewitalizacji jest **rozwiązywanie problemów społeczności zamieszkującej obszar kryzysowy**, a inwestycje (remonty, modernizacja infrastruktury itp.) są jedynie środkami prowadzącym do tego celu (obok innych metod oddziaływania)
3. Poprawa stanu gminy jest **rezultatem** wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji (nie celem)

Cele programu rewitalizacji

Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego stanowią, że

Cele programu określa się przy udziale sołtysów wsi obszaru rewitalizacji (lub osób przez nich wskazanych), dopuszczając różne ich określenie dla każdego z sołectw, przy czym:

- co najmniej połowa z nich powinna wynikać z celów Strategii rozwiązywania problemów społecznych i służyć ich realizacji***
- wszystkie cele programu powinny odnosić się do zdiagnozowanych problemów, prowadząc do ich rozwiązania***
- cele programu dla każdego z sołectw powinny wynikać z ustaleń zebrania mieszkańców***

Projekty programu rewitalizacji

Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego stanowią, że

Na podstawie zaakceptowanych celów określa się listę projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, akceptowaną przez społeczność sołectwa i odpowiadającą kryteriom SMART (być szczegółowe, mierzalne, adekwatne do potrzeb, realistyczne i osadzone w czasie). Projekty i przedsięwzięcia powinny być opisane i uzasadnione, z wykazaniem oczekiwanych rezultatów i wpływu na redukcję zdiagnozowanych problemów, a także z podaniem przewidywanych źródeł finansowania

Zawartość programu rewitalizacji

Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego stanowią, że

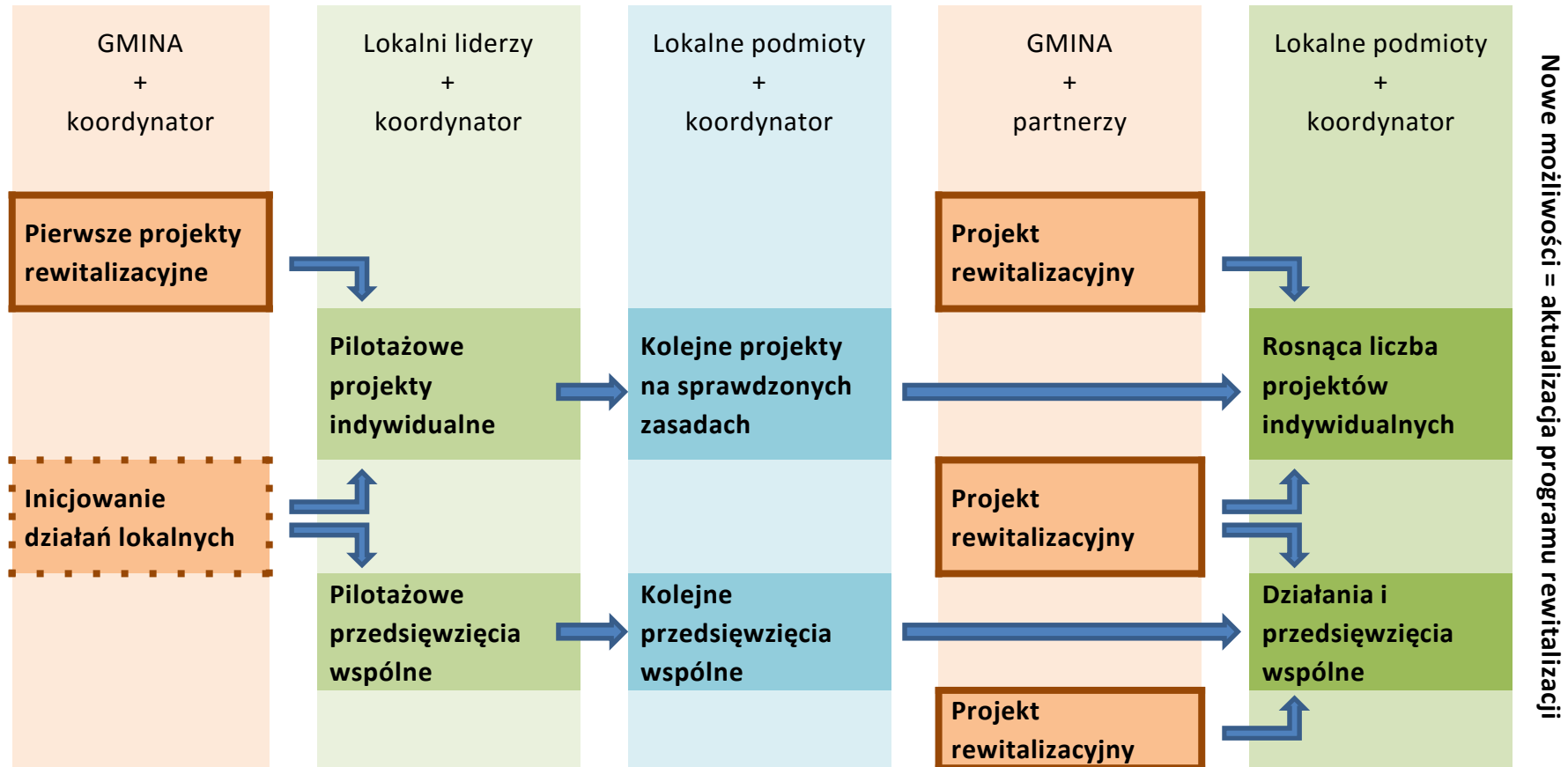
Program rewitalizacji gminy wiejskiej powinien zawierać co najmniej:

- *diagnozę z odniesieniem do ustaleń Strategii i wyznaczeniem obszarów (sołectw) zdegradowanych*
- *określenie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem*
- *określenie celów programu*
- *listę projektów i przedsięwzięć*
- *udokumentowanie współpracy z sołtysami i udziału mieszkańców w określaniu celów, projektów i przedsięwzięć*
- *opis zasad/metod realizacji programu wraz z zasadami monitorowania.*

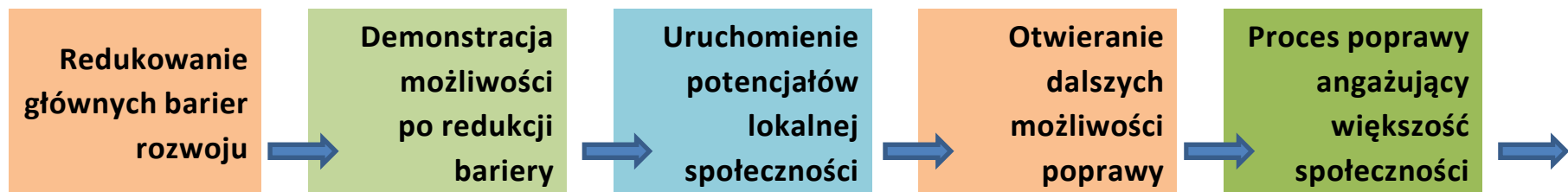
FAZY REWITALIZACJI i ich znaczenie

1. **PROGRAMOWANIE** redukcja poziomu lęku przed zmianami i budowanie nadziei na poprawę
2. **LIKWIDACJA BARIER ROZWOJOWYCH** usuwanie przeszkód zasadniczo ograniczających poprawę (start)
3. **LOKALNE PROJEKTY PILOTAŻOWE** edukacja w działaniu i pokazanie możliwości zmian, wiarygodność
4. **KUMULACJA PROJEKTÓW LOKALNYCH** stopniowe osiągnięcie „masy krytycznej” zmian podstawowych, stopniowe uniezależnianie od wsparcia, wzrost aspiracji
5. **AKTUALIZACJA** (drugi/trzeci/ ... cykl zmian) otwarcie na otoczenie i zdjęcie odium „zaklętego rewiru”
6. **stopniowe WYGASZANIE PROGRAMU** = normalność

Schemat procesu wdrażania rewitalizacji

KOLEJNOŚĆ ODDZIAŁYWANIA:

Dlaczego „rynek” nie wystarczy? Istota wsparcia publicznego

- znikomy potencjał ekonomiczny społeczności „wykluczonych” stawia je poza obszarem zainteresowania podmiotów gospodarczych
- systemowy konflikt interesów pomiędzy samorządem a „rynkiem”, wynikający z wybiórczego doboru klientów spośród obywateli (wykluczona „reszta” jest zbyt duża, zarówno pod względem liczby osób jak i zajmowanego przez nich obszaru – nie do przyjęcia dla demokracji lokalnej)
- długotrwały proces zwrotu kosztów inwestycji i wysokie ryzyko
- niedostateczne rozeznanie potrzeb lokalnych przez rynek (nisza)
- lokalny kapitał społeczny jest nastawiony na przetrwanie w niedostatku, wymaga „przekierowania” na rozwój
- „rynek” powróci, jak już będzie lepiej

Dlaczego wymiar społeczny i partycypacja?

- **dla zredukowania zagrożenia wzrostu patologii i skali uzależnienia rodzin od pomocy społecznej**
- **dla redukcji nierówności społecznych (i ew. konfliktów)**
- **dla dystrybucji wsparcia publicznego w społecznościach marginalizowanych, adekwatnie do potrzeb, niemożliwych do określenia w ramach „rynku”**
- **dla uruchomienia motywacji do zmian w obszarach i społecznościach trwale pozbawionych nadziei**
- **dla zredukowania publicznych kosztów zmian, dzięki zaangażowaniu zmotywowanych lokalnych partnerów i skoncentrowaniu na działaniach potrzebnych**

Partycypacja społeczna w gminach wiejskich

- Dostosowanie wymogów Wytycznych do specyfiki funkcjonowania społeczności wiejskich (dobry przepływ informacji, nie ma bariery anonimowości)
- Rozeznanie problemów (diagnoza) w sołectwach
- Uzgodnienie wyboru sołectw do rewitalizacji na zebraniu sołtysów (rekomendacja), na podstawie kryteriów rozkładu problemów
- Każde sołectwo określa swoje cele na podstawie własnych problemów i ustaleń zebrania mieszkańców
- Udział sołtysów w koordynowaniu i monitorowaniu realizacji programu rewitalizacji
- SZANSA: lepsze niż w miastach warunki do rozwoju wsi przez mobilizację mieszkańców do świadczeń wzajemnych

Różnice między przedtem i TERAZ

ZPORR i 2007-2013

- konkursy na projekty
- odrębnie EFRR i EFS
- LPR jako „menu” dopuszczające projekty do konkursu
- dominacja projektów własnych JST
- efekt „wyspowy” – brak synergii i stymulacji procesu poprawy
- przydatny dla likwidacji barier rozwojowych

więcej na:

<https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-rewitalizacji-zdegradowanych-obszarow-miast-0916.html>

2014-2020

- program rewitalizacji jako narzędzie zarządzania procesem i uzasadnienie dla wsparcia publicznego
- połączenie EFRR i EFS (+ in.)
- procedury pozakonkursowe i konkursowe (preferencje)
- instrumenty finansowe, przedsięwzięcia zintegrowane i PPP (ustawa: SSR)
- szansa na stymulowanie współpracy podmiotów lokalnych i synergię

Dziękuję za uwagę

ewa.kipta@lubelskie.pl

tel.: 662 015 241

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

